

kunst@klassekampen.no

KUNST

&kritikk

KUNST PÅ ONSDAG:

Klassekampen anmelder aktuelle utstillinger hver onsdag gjennom hele året. Våre anmeldere kan kontaktes på kunst@klassekampen.no

Hver måned byr vi i tillegg på essays, intervjuer og nyheter fra Kunst-Norge.

Tips til våre kunstsider kan rettes til Sara Hegna Hammer: sarah@klassekampen.no

Øivind Storm Bjerke
Professor i kunsthistorie og kunstkritiker

Tommy Olsson
Kunstner og kunstkritiker

Line Ulekleiv
Kunsthistoriker og kunstkritiker

Kåre Bulie
journalist og kunst- og litteraturkritiker

Israelske Rona Yefmans «The Strongest Girl in the World» har Pippi Langstrømpe

Pippi drar til Mid

Tommy Olsson
KUNST

Rona Yefman: «The Strongest Girl in the World»

Oslo Kunstforening
Står til

ANMELDELSE

Rona Yefman overbeviser med en utstilling om søskenforhold, kjønns-korrigerende og verdens sterkeste jente.

Det er mange måter å nærme seg konfliktens kjerne på, og da tenker jeg ikke på en spesifikk konflikt, men altså selve kjernen. Israelske Rona Yefmans (f. 1927) serielle arbeider – i hovedsak foto, video og performance – strekker seg helt fra det som ligger langt utenfor enkeltindividet til det som ligger like utilgjengelig dypt inni ens egen fordømte person.

På Oslo Kunstforening vises nå arbeider fra to av hennes langvarige prosjekter: Ett av dem er det symbiotiske samarbeidet med brodern Gil Yefman, som dokumenterer hans progresjon fra mann til kvinne, og videre inn i en ikke-definert androgyn gråsoner.

Det kunne fort blitt en aktivistisk affære gitt dette utgangspunktet, men båndet mellom bror og søster kommer hele tida i første rekke, og i forlengelsen hvor langt man kan strekke de bånd som finnes innenfor resten av familien.

Det er ikke så mye et angrep på konvensjonene, som en stadig pågående kartlegging av mulige veier ut av dem. Her ligger ikke bare konfliktens kjerne, men også selve konflikten, i opplevelsen av egen kropp som grunnleggende feil, og noe som derfor nødvendigvis må korrigeres og tilpasses. Det finnes mange fortellinger om denne typen progresjon, og alle er forskjellige, men i varierende grad kan det se ut til at den interne konflikten med dette forflytter seg ut av kroppen for å legge seg som en konstant sosial trussel rundt vedkommende, idet annerledesheten ikke lenger lar seg skjule.

Noen steder blir du drept for det, andre steder ropt etter, men uavhengig av hvor du befinner deg vil synlige avvik fra normen føre til en permanent gisselsituasjon, siden folk flest, overalt, er en gjeng blodtørstige flokkdyr med lavt hårfeste.

Det er en vanskelig verden med ett kjønn, liksom – jeg kan ikke forestille meg erfaringen av to, eller insisteringen på ikke noe. Som enebarn aner jeg heller ikke noe om forholdet mellom søsken, men dette materialet forteller meg uansett også veldig mye om det. Langt mer

jente, prøver å få til en åpning i muren som skiller Israel fra Vestbredden – med munter assistanse og heiarop fra tilfeldige forbipasserende, – men selvsagt uten at muren forflytter seg det minste.

Men noe er det jo som flytter på seg, utenfor alt det som lar seg måle i enheter. Pippi Langstrømpe er for lengst et etablert feministisk ikon, og har dukket opp i det vi nå kaller samtidskunsten gjentatte ganger de siste 30 år, med omtrent like global spredning som originalen. Nettopp fordi hun er verdens sterkeste, men også fordi hun står i permanent motsats til alt som er kjedelig – Pippi er også, hvis vi går i dybden, like mye et anarkistisk ikon. Villa Villekulla kunne fint vært redaksjonslokalene til Gateavisa liksom.

Men selv om dette er noe vi allerede vet, og resirkuleringen av Astrid Lindgrens mest relevante karakter neppe er et unikt kunstnerisk grep, går alle motforestillinger man måtte ha i oppløsning i møte med disse arbeidene, av i hvert fall to grunner.

Det ene er at Schlander er faktisk Pippi – hun ligner ikke bare litt, men er på kanten til identisk med den dengang ti

” *Villa Villekulla kunne fint vært redaksjonslokalene til Gateavisa liksom.*

enn hva som motiverer en definitiv kjønnsverskridelse, faktisk, selv om det naturlig nok også dreier seg en god del om det.

Det andre langvarige samarbeidet har Yefman inngått med den danske lydkunstneren Tanja Schlander. Sistnevnte er konsekvent i rollen som Pippi Langstrømpe, og verket er mer direkte aktivistisk. Og kanskje det kvintessensielle eksemplet er videoen «Pippi L. at Abu Dis», hvor Schlander, som verdens sterkeste

år gamle Inger Nilsson som seilet over de sju hav sammen med to mer forsiktige nabobarn. Det andre er at hun helt klart ikke er ti år – jeg er slett ikke sikker, og jeg kan ta feil, men jeg gjetter høyden hennes er rundt 1,90; vi snakker ikke om en liten Pippi, og selv om hun i realiteten ikke kan løfte en heist eller rive en mur, opprettholdes ideen om å være verdens sterkeste med dette. Det er i oppgraderingen av det som innenfor mediesamfunnet er å regne som en arketyp

TETT PÅ: Som resultat av et symbiotisk samarbeid med sin bror Gil, dokumenterer Rona Yefman hans progresjon fra mann til kvinne.

FOTO: OSLO KUNSTFORENING

det virkelig gnis inn; Pippi er blitt voksen.

På et bilde – og jeg har siden jeg så det ikke helt klart å få det ut av hodet mitt – står hun i det som ser ut som øvingslokalet til et rockeband med trusa nede ved knærne og fører opp en mikrofon i seg, med et fornøyd glis.

Nå tilhører ikke jeg de som mener Astrid Lindgren burde blitt tildelt nobelprisen i litteratur, men heller den generasjon som vokste opp med stadig flere filmatiseringer av fortellinger og karakte-

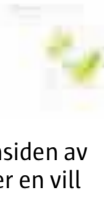
rer som strengt tatt er variasjoner over ett tema, i en diffus sørsvensk bygd hvor klokka har stoppet på 1920. Et forfatterskap basert i nostalgi, hvor Pippi var, og forblir, det lysende unntaket som selv nå befinner seg i realtid. Det er jo ikke uten grunn hun fortsatt er til stede, men sjelden så intenst og tett på som her, hvor ismene skli sammen i den mest overbevisende manifestasjonen siden 1970.

Det er saker, skjønner dere

Tommy Olsson

kunst@klassekampen.no

STANGE: På kulturhuset Fredheim vises en videoinstallasjon av kunstnerduoen Book&Hedén denne sommeren. I verket «33 dager fra et krekekratt» undersøkes insektlivet fra innsiden av kreker, som altså er en vill plommesort.

SHH

MOSS: Midt i selveste fellesferien åpner Moss kunstforening en utstilling førstkommande lørdag. Utstillingen, som har fått tittelen «Repetisjoner og forvandlinger», viser verk av Anne-Line Iversen og Ive Hagen.

SHH

Får nei av Slottet

Med kunstprosjektet «Små monumenter» vil Lars Sandås markere tilstedeværelsen til Oslos rusmiljø siden 1966 – mindre skulpturer skal synliggjøre hvor miljøet har holdt til, og blitt jaget fra. Men som Morgenbladet skrev forrige uke, har Slottet satt foten ned for å midlertidig plassere en femti centimeter høy skulptur i Slottsparken. Med det mener Bo Wallström i Kunst i offentlige rom (Koro) at man ikke bare «dreper kunstprosjektet», men at man også «doble[r] innsatsen for at denne delen av byens historie ikke skal anerkjennes».

SHH

ømpe blitt 190 centimeter høy.

tøsten

STERKE SAKER: Danske Tanja Schlander er, selv med sine anslagsvis 190 centimeter, til forveskling lik Pippi Langstrømpe.

SER BAKOVER: Sørafrikanske William Kentridges videoverk tar for seg filmmediets historie. Med sitt alderdommelige preg peker de bakover. Her et stillbilde fra «Auto-Didact» (2003). **FOTO: SKMU**

Det lille og det store

Kåre Bulie
KUNST

William Kentridge
Sørlandets Kunstmuseum,
Kristiansand
Står til 18. august.

ANMELDELSE

I William Kentridges underliggende verk møtes tegningen, teatret og filmhistorien.

På gulvet i et stort mørklagt rom ligger en mengde sekker klar som støtte for publikum. I forbindelse med sommerutstillingen av et utvalg filmer av sørafrikaneeren William Kentridge (f. 1955) inviterer Sørlandets Kunstmuseum til at gjestene skal legge seg ned.

På veggene vises ni korte billedforløp montert side om side. Flere av dem inneholder stadig skiftende mønstre som kan minne om stjernehimler, og passer til å bli betraktet i liggende stilling. Arbeidene er beslektet i den grad at dersom man ikke leser veggteksten eller følger nøye med ved begynnelse og slutt, er det vanskelig å avgjøre hvilke som hører sammen og ikke.

Alle er laget i 2003, og syv av dem viser seg å være del av samme verk: «7 Fragments for Georges Méliès».

De andre heter «Journey to the Moon», nok en henvisning til filmpioneren Méliès, og «Day for Night», enda en fransk filmreferanse – til Francois Truffaut – og dessuten betegnelsen på en teknikk for å filme nattscener i dagslys. Med andre ord er det åpenbart at Kentridges filmer handler om mediets historie.

Aller tydeligst er det i «Journey to the Moon», som vinker til Méliès' månereiseklassiker fra 1902 og i tillegg inneholder musikk. Der månen blir truffet av et romskip hos franskmannen, lar Kentridge kaffekannen – et tilbakevendende motiv hos ham – treffe sin måne. Også Kentridge-arbeidene svart-hvite, alderdommelige preg peker bakover, til et tidligere stadium i filmmediets utvikling.

Kannen er betegnende for verkenes hverdagslige side: Filmene viser frem kunstneren i atelieret sitt, med kaffekopp og tegneark. Kentridge opptreer nemlig gjerne selv, et faktum som peker mot performancekunst. Han har da også bakgrunn fra teatret. Først og fremst er det imidlertid tegneren Kentridge som trer frem. Verkene er en egenartet blanding av animasjon og tradisjonell film – de er i enhver forstand i kontinuer-

lig bevegelse. Kunsten og livet inngår i stadig nye og underliggende kombinasjoner i disse arbeidene. Bilder beveger seg ut i atelierrommet, for eksempel. De fantastiske, absurde innslagene er med på å gi filmene en humoristisk side.

Kentridge har arbeidet med Sør-Afrikas historie og apartheidregimet, og omtales derfor gjerne som en politisk kunstner. Han har deltatt på toneangivende biennaler og stilt ut i ledende museer i mange land. I disse verkene er ikke politikken like umiddelbart synlig.

I et filmet intervju museet viser i tillegg, snakker imidlertid kunstneren om hvor viktig usikkerhet er for ham. Særlig i en så polarisert tid som den vi lever i, kan også det å løfte frem betydningen av tvil være en politisk handling.

I Kentridges filmer møtes det bitte lille og det gigantiske: tegneredskapene og verdensrommet, kunstnerindividet og stjernene. Ikke minst er de rike på bøker. Sørafrikanerens verk er alltid visuelt fascinerende. At de handler om å skape kunst, og om kunstens forhold til en større verden, er utvilsomt. Nøyaktig hva som foregår i dem, er på den annen side ikke godt å si. Om dét inviterer Kentridge hver enkelt til å gjøre seg opp sin egen mening.

Kåre Bulie
kunst@klassekampen.no